

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiae, 1605

Franciscus Pasivus Admodum R.do P. Clavdio Aquaviva, Praeposito Generali
Societatis Iesv. Admodum Reuerende Pater in Christo Iesv.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

493
FRANCISCVS

PASIVS

ADMODVM R. do

P. CLAVDIO AQVAVI-
VA, PRAEPOSITO GE-
NERALI SOCIETA-
TIS IESV.

Admodum Reuerende Pater in Christo IESV.

VAMVIS mensis Martius, quo naus Iap-
ponica ordinariè è littore soluit in Sinas,
annuis litteris dandis sit destinatus: tamen
quia nunc alterius naus, quæ hoc mense O-
ctobri Macaum tendit, opportuna se obtu-
lit occasio, visum est breuiter R. P. V. de re-
bus à Societate nostra inde à Martio men-
se hucusque gestis certiozem reddere; & quæ
restant, in annuas proximè insequenti Martio conscribendas re-
seruare.

Ad feliciorẽ vitam commigrarunt de nostris tres, P. Anto-
nius Lopez Lusitanus, Rector Nangasachanus, P. Fuluius Gre-
gorius Perusinus, & è fratribus Matthias Nacaus Iaponius. Cog-
nouimus quoque è nauì quadam Indiæ Orientalis diem suum
obuisse, D. Petrum Martinez Iaponiæ Episcopum, cum iter insti-
tuisset in Indiam, ad procurandum efficacẽ antidotum contra rui-
nam sui gregis, aliâque magni momenti negotia pro Ecclesiæ
sue salute tractanda. Nam simulatque Malacam appulit, creatio-
ni suo spiritum reddidit, & in Ecclesia nostra Malacensi, quæ non
longè aberat, honorificè est humatus.

In abdito quodam domus Nangasachanæ loco rursus excita-
uimus Seminarium, cuius memoria, post Ariense sublatum, de-
quò aliàs, apud gentiles prorsus videbatur extracta. In eo nunc
degunt

degunt alumni septuaginta, & litteris operam sedulam suam
 quorum insignis constantia, uti nobis materiam præberet divini
 nominis extollendi, (vnde omnia manant bona) sit ipsi maxi-
 ma laude dignos se declarant, dum parati sunt nobiscum vel
 exulare, si è Laponia exterminemur, vel etiam sanguinem pro
 Christo profunderet. utriusque enim periculi metu laboramus.
 Itaque non dubiam spem tenet hæ plantulæ vberioris aliquan-
 do consecuturi fructus promittunt, ubi voluntatem ipsam con-
 firmaverit ætas, & persecutionis ætus tandem aliquando Deo
 propitio deferbuerit.

Ad juuandorum horum Christianorum difficultatem, pot
 solo æquatas Ecclesias ædesque nostras, illud novum accedens,
 quòd quo tempore fideles maxime opella nostra eguere, ex con-
 silio Christianorum Dominorum Societatis Patribus opus fuerit
 se conjicere in latebras, crebròque stationes & sedes mutare, ac
 nocturnis horis itinera periculosa conficere: etsi totam hanc mo-
 lestiam mirificè leniat Christianorum tum caritas & benedictio-
 nis, qua in his ærumnis nos fovet & complectuntur, tum etiam
 singularis & sincera in fide constantia, quam Deus eis in tam duri-
 turna persecutione eff largitus.

Neque tamen, opitulante divina gratia, quicquam desiderari
 passi sumus in functione officii nostri: ut audiendis confessioni-
 bus sanorum & ægrotorum; quorum ægrotorum, ob contagium
 quæ instar pestis uniuersam corripuit Laponiam, numeros solito
 major extitit: deinde tingendis sacro lavaero us, qui fidem
 Christi complexi fuerant; ac erigendis & solandis, qui ob cur-
 sas Ecclesias animis conciderant. omnibus denique aliis socer-
 tis nostræ muneribus exercendis.

Quoniam vetò Taicosama aliique gentiles Domini æquo lo-
 uentiora in Christianos edicta promulgarant, veterantque ne
 quisquam amplius se profiteretur Christianum, vnde videtur
 secutura magna sanguinis profusio: Pater Viceprovincialis opus-
 culum confecit, typisque Laponicis edidit, in quo primò expone-
 Martyrii definitionem, dignitatem, utilitatem, conditiones, etc.
 de adjunctis, qua præcipue intentione & præparatione illud, in-
 pendente huiusmodi necessitate, suscipi debeat. Quod omnibus
 Christianis postea communicatum non paruum attulit fructum.

Ut quoque incommoda minuerentur, quæ ex nostrorum in-
 firmitate & latebris, quas ad majora mala cauenda Domini
 Christiani suaserant, sequebantur; idem Pater constituit, ut
 in concuentus, nunc in his nunc in illis ædibus, & interdum nocte,

Instituere, idque numero capitum definito, & adjuncta instructione, (si forte è Societate nullus præstò esset) quemadmodum tempus impendendum sit, partim habendis precibus, partim prælegendis libellis spiritualibus; partim colloquio vel collatione faciendâ de adiutâ in corpore & anima proximis. Certè quantus ex huiusmodi congressibus fructus collectus fuerit, & deinceps speretur colligendus, experientia ipsa satis hæcenus docuit.

Neque intra Iaponiam tantùm hic fructus constitit, sed foras etiam longius se protulit. Cum enim Domini Christiani in regno Coraiano degentes ob Taicosamæ edictum nullum è Societatis Partibus secum continentè retinere auderent, & tamen confessionis præsidio non viderentur tanto tempore destituendi, duo Partes sese ad propugnaculũ Do. Augustini, in quo major Christianorum pars versabatur, contulerunt, ibique ad binos menses commorati, tum cõfessionis communionisq; saluberrimis sacramentis, tum sermonibus piis majorem in modum eos sunt consolati. Operabant quidem illi eos perpetuò secum commorari, sed quia non exiguum periculum erat, ne nomen Domini August. cui in aula non desunt emuli, ea de causa apud Taicosamam deferretur, consultius visum est, reuerterent in Iaponiam, & inde nonnùmquam ad Coraianos reuiscendos commearent.

In reditu itaque, dum iter facerent in Iaponia per propugnaculum Ciunagondoni trium Regnorum Domini, gentilis quidem, sed in Christianos bene affecti, præcipui omnes illius aulae Domini, belliq; duces, suscepto baptismo nomen Christo dederunt, cum paulo antè idem fecissent nonnulli alii, Domini Pauli, Ciunagondoni consanguinei, & Domini Ioãnis, eiusdem cognati, qui ambo cum eo degunt rationibus conuicti, & quòd videret Augustinum, Arimandonum, & Omurandonum cum vniuerso populo ad Christiana sacra transisse. Horum Dominorum conversio non parum valebit ad propagationem sancti Euangelii in dictis tribus regnis futuram; cum enim illi eorum sint principes & capita, tum autoritate tum exemplo, facillè permouebunt ceteros ad veram secum fidem, cum magna tranquillitate, quam Deus Ecclesiæ suæ impartiet, complectendam. Et iam operam nostrorum implorarunt, non solùm pro adiumento spiritali suo, sed etiam ad baptismum vxoribus & liberis suis conferendum, ac breuè è Societate duo in hunc finem ad eos amandabuntur.

Hic cum esset rei Christianæ status, ac Taicosoma indies minor, ministrique eius humaniores effici viderentur, nos quoque

munera

munera nostra majori libertate obiremus: ecce tibi ad litus Iaponium appellitur naus referta gentilibus, qui ex Philippinis redibant. Erant autem in eadem naui religiosi duo, de quorum aduentu, licet Iaponico vterentur amictu, tamen quia indigenæ non erant, sed externi, illico fama per vniuersam Iaponiam vique Coraium percrebuit. Quare Tarazauandonus, Nangasachanorum regnorumq; horum Scimanorū gubernator in Coraiano regno degens, vt primū ex litteris Substituti sui Nangasachanum cognouit, mox ab eo & alio quodam incola Nangasachano penitus certior reddi de totius negotii successu; se enim ante alios omnes rem ita delaturum ad Taicosamam, vt neque ipse neque alii Domini Christiani inde in discrimen aliquod vocari possint.

Sed certè non dubius nobis erat metus nouæ procellæ, si tantum nuncius de illo aduentu fuisset ad aures Taicosamæ perlatus, non solum ingenti furore excandisset, (nullo enim nuncio grauius exacerbari solet, quam dum intelligit edicta sua & leges negligi) sed omne rabiei suæ virus, vt fecerat ante biennium, in Christianos effudisset. Magnopereque in falsa illa opinione, quod externi moliantur inuasionem regni Iaponici, confirmatus fuisse.

Itaque P. Vice-Prouincialis ad auertenda hæc mala mox ad Tarazauandonum ablegauit intimum quendam eius amicum, qui infinis eum precibus obtestaretur, ne illa denūciatione in eternum vitam fortunarumque periculum conijceret Dominos Christianos vnâ cum Nangasachano cæterisque fidelium reliquiis. Qui precibus tandem cessit, suoque substituto tantū mandauit, vt indulam curam vnus captiuus haberet, alterum quoque eius contem omni studio quæsitum comprehenderet, vt tumque verò, ut requam in aula quicquid de illis suboleret, ad Philippinas remitteret, nullo mortalium ad eorum colloquium admisso. Nec longius adhuc res progressa est.

Quare cognita P. Vice-Prouincialis vndique perplexus opera Principum vitorum Nangasachanorum effecit, vt captiuo commodior locus cæteraq; necessaria propter Societatem attribuerentur. Eius verò socius, peritior istius nationis, (nam aliàs in Iaponia fuerat, & superioris anni Octobri à Tarazauandono missus in Philippinas) se in viam dedit Meacum versus. cuius aduentum cum Gubernatoribus vrbis, qui sunt tres primarij & quinque eorum Iaponiæ maximis Dominis, vehementer displiceret, illico eum pœna mortis proscripserunt; omnibûsque imperarunt, vt parcerent, quo loco delitesceret, qui autem eum in ades suas recepissent, cum vniuersa familia atque etiam vicinia agerentur in carcerem.

rem Quis autem fuerit rei exitus, necdum cognouimus: hæc enim proscriptio proximè elapso mense contigit. Non dubium est totam hanc rem non modò Tarazauondono, dictisque gubernatoribus, verùm etiam Christianis ipsis grauem & permolestam fuisse, propter manifestissimum discrimen, in quod tota Ecclesia Iaponica hoc infelici casu conjici potuit.

Cæterùm singulari Diuini numinis fauore & prouidentia factum est, vt Taicosama sub hoc tempus in morbum inciderit: siquidem incolumem & sanum nullo modo Gubernatores hoc factum cælate potuissent. Faxit diuina bonitas, vt res hæc felicem tandem, quemadmodùm bene speramus, exitum sortiatur; videtur enim Deus, pro sancta sua consuetudine, tam diuturnam & acerbam duodecim annorum tempestatem breui cum serena consolationis & gaudii luce commutaturus. Cuius vt initium faceret, quinto die Augusti Matri misericordiæ dedicatò saluos & incolumes Nangasachum deduxit Reuerendissimum Dominum Aloysium Iaponiæ Episcopum & P. Alexandrum Valignanum Visitatorem cum quatuor aliis de nostra Societate. Octauo verò post die, vt maior esset consolatio, P. Egidius de Matta cum P. V. litteris ad hunc portum appulit euentu insperato; nam cùm nauis, qua uehebatur, equo longiùs Macaù, quò tendebat, incuria Nauarchi esset præteruecta, sic profus, vt retrorsum agi amplius non potuit, Nauarchus errore suo deprehenso eam maluit cursum tenere Nangasachum, quam in portu aliquo Chinensi hybernare.

Atque vt manifestius constaret diuinæ bonitatis hoc esse opus, eo ipso die, quo Reuerendissimus Episcopus aduenit, Taicosama, qui aliquot dies iam decubuerat, tam exitiali tentatus est morbo, vt nihil à mortuo discreparet: sed reuera tanta erat morbi uehementia, vt nulla vitæ spes affulgeret. Itaque Taicosamæ ministri gentiles, licèt mandatum accepissent, prima oblata opportunitate nauigiorum Chinensium, omnes Societatis homines, excepto P. Ioanne Rodriguez aliisque nonnullis ob Lusitanorum cõmercia necessariis, Macaum deportandi; tamen post cognitam lethalem Taicosamæ ægitudinem non modò non inhumaniter, vt alibi, nobiscum egere, verùm etiam magna comitate & benignitate P. Visitatorem cum sociis excepere.

Verùm, vt rectius intelligatur, quanto beneficio affecti simus, per hanc Taicosamæ inualetudinem, inde à primo initio re periclitam. Rex, cùm in propugnaculo Fuscimano degeret, exeunte mense Iunio laborare cœpit dysenteria, coniuncta, vt ferè fit, cùm quadam intemperie stomachi. Principio quidem omnis peri-

culi videbatur abesse suspicio, sed Nonis Augusti, vt diximus, con-
que processit, vt penitus de vita periclitaretur. Verum ille, ne mi-
nimum quidem hoc casu consternatus, non secus, quam si corpo-
re esset valentissimus, pectore intrepido, & inuictata quadam prou-
dentia (vt in omnibus negotiis semper fecerat) de rebus suis tra-
tuere cœpit: eò autem collimabant eius consilia, vt binarium fe-
liam sexennem in imperio post se relinqueret successorem. Quo-
circa apud animum suum reuoluens, vnum esse legiasum Domi-
num de Quanto, hoc est, octo regnorum Principem, omnium in
Iaponia potentissimum, Ducem belli fortissimum, genere nobil-
limum, populoque carissimum, qui vltipare possit monar-
chiam Iaponiæ, decreuit eum tanta beneuolentia signifi-
catione sibi deuincire, vt non posset non spondere hæc
tem.

Accitum itaque ad se, primariis Dominis presentibus, in huius-
modum allocutus est: Morior, nec mori piget, mors enim om-
nibus hominibus communis est; illud modò non parum me ar-
git, quòd filium ea ætate relinquam, qua eapellere imperium ac-
dum possit, & idcirco diu multumque perpendens, cui admistrati-
onem, donec ipse Regno sit idoneus, tutò cõmittam; (quòd sa-
nè non nisi potentia & bellica virtute præstantissimo committè-
dum est) neminem profectò reperio aut magis appositum, aut
magis idoneum præter te; quare & tibi vnà cum filio varuete Ia-
poniæ Imperium nunc in manus trado, ea spe fretus, te vicissim
illud filio meo, cum ad ætatem gubernationi idoneam peruene-
rit, redditurum. Vt autem hæc pacta conuenta solidiora sint, &
ampliori omnium Iaponiorum læticia ineantur, quoniam è tuo
filio status hærede nactus es filiulam bimulam, volo, vt hanc filio
meo nuptiali fœdere pariter copulemus, vt auus vnus, simul
alterius pater.

Non potuit ad hanc orationem Ieiasus continere lacrymas,
sive ob ingentem dolorem, quo percellabatur de imminente casu
tu Taicosamæ; siue, vt hoc quasi signo testaretur, quam gratus illi
accidisset fauor tantus, quantamque eius postulatis hõem esse
præstiturus; licet non desint, qui asserant eum, vt callidum & va-
frum, ac in potestate sua lacrymas habentẽ, ex nimio gaudio ma-
tis eius, quem tantore hætenus timuisset, illa crymasse, atque in-
primis, quòd iam quasi manibus teneret tamdiu optatum omni-
que studio ambitum Imperium. Etenim discussio mærore & pla-
ctu sermonem in hæc verba exorsus est:

Dominami, cum inter viuos esse desisset antecessor tuus No-
bunang,

Humanga, regnum mihi vnicum tantum erat Micauanum, at Celsitudine tua Regni Iaponici gubernacula adeunte, terna alia adtessere: nec multo post, pro immenso favore & benivolentia in me tua, hæc ipsa in Quantanum Regnum, hoc est, quaterna in Otona, quæ nunc teneo, fuit commutata. Neque hic beneficentia in me tua celsus constitit, sed continenter tot tantisque me obruisti donis, ut me omnesque posteros meos indissolubili vinculo obstrinxeris ad omnia obsequia seruitaque etiam sub perspicuo vitæ discrimine filio tuo deinceps deferenda. Atque ideo, ut primum Celsitudo tua voluntatem suam mihi detexit, constitueram omnino studium atque industriam conferre in tutelam Principis, quo illi sartum rectum maneret imperium. Ceterum, quia insuper dignata est, fidei meæ regnum cum tege ipso committere, filiumque suum filii mei generum facere, (quo beneficio nullum hactenus mihi contigit excellentius) non aliud factus sum, quam mancipium tuum, tot amoris catenis tibi alligatus, ut non possim non de cetero omnem lapidem mouere, quo vota & imperata tua reapse perficiantur.

Hoc dato responso, sponsa in Taicosama conspectum adducta est, & quoad tempus ferebat, cum gaudio & solemnitate initum matrimonium. Voluit deinde Taicosama Ieiasum sponsionem suam firmate iureiurando, ceterosque Dominos præsentem, nem iuratos, obedientiam & fidem promittere, tum quod filium, uti adoleuisset in regni possessionem essent promoturi, tum quod Ieiaso interea debitam reuerentiam & obedientiam essent delaturi, in id & iussit reliquos inferiores Dominos in ædibus ipsius Ieiaso idem iuramentum præstare. Ad hæc ad detinendos sibi vassallorum animos, ut fideles essent filio, magnam autem argenti que aliarumque rerum pretiosarum vim in eos profudit; tantaque liberalitatis & munificentia argumenta dedit, ut etiam priuatum hominum non locupletum, ut viduarum & veterum famularum, non sit oblitus, sed quemque, congruenter vniuersumque conditioni, dono aliquo affecerit.

Adiunxit deinde quatuor Impetij Rectoribus quintum, omnium capit; is fuit Asonodangius; omnibus autem commendaui, ut Ieiasum Superioris loco haberent, curarentque, ut Princeps suo tempore adiret monarchiam Iaponia, deinde omnes Dominos aulicosque suos in statu suo relinquerent, neque leges vllas à se latas immutarent. Ut verò firma inter eos coalesceret pax & concordia, sine qua nulla diu stare potest Respublica, mandauit omnibus, ut, depositis veteribus odiis & dissensionibus, mutuam

inter se colerent amicitiam; ipsos verò gubernatores, quorū discordia imprimis poterat incommodare patriā, voluit coniugiorum fœdere, inter filios & filias eorum contracto, arctius copulari. Idemque cum aliis Dominis fecit, adoptando quorundam filias, ut libentius cum illis nuptias celebrarent. Deinde ad praeuendos bellorum tumultus, qui oriti solent post supremi monarchæ obitum, iussit munitissimum Imperij propugnaculum, nempe Ozacanum, nouorum murorum accessione reddi inexpugnabilius, intra quos præcipui Domini excitare possent palatia, cum vxoribus & liberis ab eis incolenda: cogitabat enim, si in hunc modum quasi caueæ inclusi extra proprios status degerent, haud faciliè rebellaturos.

Vt autē omnia hæc eius consilia effecta darentur, voluit mortem suam in longum tempus calari, donec dictum opus esset effectum, & pax inter Coratanum regnum & Iaponiam, siue bene siue malè, conclusa, omnesque Domini inde reuertissent, sic enim arbitrabatur, sua opinione, filio suo omnia futura securiora.

Denique cupidus nominis sui apud omnem posteritatem perpetuandi, ut nempe coleretur tanquam *DEVS*, noluit corpus suū (licet mos in tota Iaponia contrarius obtinuisset) post mortē cremari, sed in arcam artificiosè ad id elaboratam inclusum in propugnaculo suo, idque loco recreationibus & ludis destinato, deponi. Itaque se voluit deinceps esse inter Chamos (hoc enim nomen est magnorum Dominorum, virtuteque bellica olim præstantium, qui post mortem in Deos relati purantur). Appellatum autem voluit Scinfaciman, hoc est, nouum Faciman; nam ut olim apud Romanos Mars, sic Faciman apud Iaponios habetur Deus belli.

Dum hæc aguntur, Fuscimum peruenit P. Ioannes Rodriguez cum aliquot Lusitanis, ut nomine præfecti nauis, quæ recens in portum delata erat, munera Regi offerret; quod fieri solet, quæ tunc recens nauis ex India ad Iaponiam appulsa est. Quorum aduentu cognito Taicosama vni Rectorum mandauit, ut eis de felici nauigatione congratularetur; solumque P. Rodriguez in sua adduceret conspectum, nolle se ab alia gente visitari. Patri restitit tot aulæ, aræ, domicilia, cubicula, antequam ad regem perueniret, transcendenda fuerunt, ut in reditu sine duce exitum inueniret prorsus fuerit impossibile. Peruenit denique ad regium cubiculum, inuenitque Taicosamam decubentem in culcitra inuoluta puluinos holericos, sic toto corpore consumptum, ut vix illam hominis speciē repræsentaret. Patri propius accedere iussu dicitur, se

se non parum eius presentia recreari, eo quòd tam parum à morte abfuerit, vt putarit se non amplius eum visurum: agebatque gratias pro labore, quem non modò nunc, sed etiam superioribus annis in se visendo impendisset. Iussit deinde eum donari ducentis orizæ saccis, veste Iaponica. & nauigio vno ad iter repetendum idoneo. Lusitanis quoque eius comitibus certas vestes attribuit, ac binis Præfecti antè nominati calocibus ducentos saccos orizæ, ac totidem etiam nauis. Voluit quoque Principem à Patre visitari, cum prius quosdam moneri iussisset, vt humaniter Patrem cum sociis Lusitanis, eo quòd externi essent, exciperent. Id fecit filius, & singulos, vt fecerat parens, vestimento serico honorauit.

Postero die, quo inter Rectorum quinque filios & filias inita sunt coniugia, vt diximus, voluit Patrem Rodriguez festæ solemnitati, quæ propter coniugia instituebatur, interesse, ac denique postquam illi plurimum commendasset Lusitanos, vt bene tractarentur, multis verbis magnaque beneuolentiæ significatione eum à se dimisit. Quamquam Pater magno cum dolore ab eo amissus est, quod videret miserabilem hominem istum ceteroquin in aliis omnibus rebus tam prouidum & sapientem, in maximo suæ salutis negotio tam pertinaciter cœcutire, vt ne verbum quidem de hoc argumento, licet id impense optaret Pater, ad aures suas admittere voluerit.

Cum in hunc modum Taicosama de rebus Iaponiæ cõstituisset, & morbus indies incrementum sumeret, mandauit se deportari ad locum totius propugnaculi altissimum & occultissimum, ad cauendas omnes visitationes & strepitus, vt ita vel tranquillius curaretur, si spes vlla foret medelæ, vel certè sine perturbatione vita defungeretur. Itaque Principi, perita secedendi facultate, dixit, vt Patre deinceps appellaret non se, sed Ieiasum, cui & illi tunc commisit. Cum verò & reliquis Dominis extremum vale denunciasset, numerumque eorum designasset, qui secum manerent, & aliorum, qui ad cubiculum admitti possent; mandasset quoque medicis, vt continenter ibidem commorarentur, in locum præscriptum fuit delatus. Quanto dolore hic secessus tum filii tum amicorum, qui ob domesticam cum eo consuetudinem multo ampliores ab eo honores expectabant, pectus perculerit, quiuis facile æstimare potest. Tanta autem consecuta est comploratio, vt cum, ob arctissimè communitos vndique exitus & portas, ne latera quidem efferri potuerit, tamen quia luctuosæ quædam voces versus eam partem, in qua debebat Taicosama, foris inau-

inauditæ sunt, rumor mox percipit regem vita decessisse. Ita que prædones vias publicas insidere, plebs conficia turbam, quæ tali tempore excitari solent, se in loca securiora abdere; Ozaca, Meaci, & Fuscimi omnia sursum deorsumque mouere, sic profus, vt neque leiasum neque Rectores regni tranquillare multitudinem potuerint. Confirmabat opinionem populi, quod videtur a singulis Dominis euocari milites pro sui custodia suarumque arcium. Hæc opinio obtinuit ad octo vel decem dies, donec Rex nonnihil è morbo respirans, ad se euocauit duos gubernatores, iisque mandauit, vt Ozacam abirent, ad faciendum intum amplificandi propugnaculi, efficeretque omni studio, vt quam celsissimè totum opus absolueretur. Dominos deinde, qui Fuleimo debebant illuc migrare, magno auri argentique & oriza pondere iuuit ad sustinendos sumptus.

Ambitus murorum, quos erigere debebant, æquabat spatium trium milliariorum. Operarum conductæ aliquot myriades, nullo Taicosamæ sumptu. Continebantur intra hoc spatium plurimæ domus mercatorum, aliorumque opificum, (septenorum eorum milliam numerum superabant) quæ omnes, quia lignæ erant, intra biduum triduumve (interposita poena iactura omnium bonorum ni imperata facerent) ab ipsis incolis fuerunt ad terram afflictæ. Attributus est autem iis locus alius in prælongas & rectas vias dispersitus: mandatumque vt singuli ea forma edes excitarent, quæ ex æquo responderent plateis, tantaque altitudine eductas, vt haberet tabulatû, idque Fiuochianum, Fiuochigenus ligni est totius Iaponiæ optimum. Qui id negligeret, & loco suo & lignis necessariis destitueretur.

Cum igitur populus animaduerneret principium tanto operum cum tanta & Dominorum & plebeiorum hominum turbatione factum, credere omnino cepit, Taicosamam adhuc esse in viis, vt Rectores affirmabant: facile enim odorabantur, neque leuisum, neque ipsos, tam arduum odiosumque opus facile aggressuros fuisse. Valetudo deinde Taicosamæ licet prosperior esset, in tertium vel quartum diem Septembris, tamè nulli aditum ad se dedit, nisi Rectoribus, & quibusdam suis intimis; totusque fuit in procurandis variis matrimoniis, exigendisque nouis instrumentis, vt magis magisque Imperium filio cõstabiliret. Ad quartum autem Septembris peius valere cepit, custodiaque arctior ad portas omnes renouatæ vsque ad decimum-quartum eundem, quo morbus sic eum deiecit, vt pro mortuo haberetur. Sed decimo-quinto quasi in se reuersus, phrenesi corre-

prus est, in qua multa de variis rebus ineptè effutiit; de filio autè
monarchiâ Iaponiæ promovendo vsq; ad extremû spiritû prudē-
ter & cōstater est locut⁹. Obiit radē luce insequēti sumo diluculo,

Exincto Taicosama, Rectores Iaponiæ omnibus opificibus
aliisque incolis Fuscimanis imperarunt, vt iurarent primò se
neque de vita vel morte neque de morbo Regis bene vel malè
locuturos, deinde se neminem in ædes recepturos, qui non
idem sanctè promitteret & servaret. Cui mandato, cum fortè
nescio cuius Domini famulus minùs paruisset, (loquēdo de mor-
te Taicosamæ) statim actus est in crucem. quod exemplum ita
retruit Iaponios, vt nullus deinceps ausus fuerit hircere de hoc
argumēto. Summa hucusque in regno vniuerso est tranquillitas,
& opus Ozacè inchoatum suum habet processum: collesque non-
nulli, in loco Dominis adscripto, exæquantur vallibus.

In Coraianum quoque regnum a leiafo & Rectoribus aman-
dati sunt cursores duo, (postquam iurassēt se nulli in Iaponia pa-
tesfacturos causam suæ profectiois) qui jubeāt omnes Dominos
ibi degentes redire in Iaponiam, siue pacis fœdera inter Coraia-
nos & Chineses inita sint, vt quidam asseuerant, siue non sint.
Atque ita finis imponetur tandem bello Coraiano in septimum
hactenus annum extracto. Quod bellum etsi multo labore &
sumptu Christianorum continuatum fuerit, eius tamen benefi-
cio id consecutum est, vt Dominis Christianis salui & incolumes
sui status remanserint, qui proculdubio à Taicosama, si bellum
illud non interuenisset, fuissent in alios, cum summo Ecclesiæ
Christianæ dispendio, commutari.

Quare infinitas debemus Deo gratias, tum propter successus
iam commemoratos, tum quòd sanum & incolumem Reueren-
dissimum Episcopum eo tempore receperimus, quo nouella hæc
vinea tot Principibus viris, inique non paruis, mirum in modum
aucta poterit sine impedimento in ordinem aliquem redigi. Vt
verò plenius & cumulatiùs diuinæ bonitati debitæ gratiæ agan-
tur, quòd persecutioni tam diuturnæ ad sui sancti nominis glo-
riam tandem finem imposuerit, Ecclesiæque suæ nomen & æsti-
mationem non solùm non imminuerit, sed etiam adauxerit apud
fideles æqu: ac infideles, obnixè P. V. omnium filiorum suorum
nomine rogo & obtestor, vt suis sanctis sacrificiis precibusque
apud Deum nos iuuare velit, simulque ob oculos ponere ingen-
tem nouorum operatorum inopiam, in tanta messe iam iam
parata ad faciendum fructum. Varia enim regna & Domini
postulant Societatis Patres, vt regna de Bigen Meaco proxima,

504 DE MORTE TAICOSAMÆ REG. IAPON.
Cicungo, Figen. vt Morindonus octo regnorum Dominus
Ifafaindonus, cuius status situs est intra tertias Arima & Omo
ra. Itodonus item, Dominus tertie partis ditonis Furogo
na. Patefiunt & alie portæ ad multarum animarum conser
uacionem, vt in regno Sallumæ, cuius Rex iam reconciliatus est
Christianis. Et in regno Bungenfi, vbi tres gentiles Domini,
qui bonam eius partem obtinent, potestatem nostris fecerunt
inibi commorandi. Et in multis aliis partibus. Denique pete
spicimus, cum alibi tum maxime in hoc tractu Scimano, ita com
parata esse omnia; vt videamur posse dicere: *regione alba sunt
ad messem*. Quare planè in Domino confidimus, si P. V. ppi
consuetudine sua liberalitate nouas superias huc miserit, breui late
simum nuncium secuturum de ingenti victoria, ex inimicis crucis
Christi reportata. Nangafacho, tertio Octob. anno 1598.

R. P. V.

*Indignus filius & seruus
in Domino,*

FRANCISCVS PASIVS

PE